

Økonomisk ordbog

Denne økonomiske ordbog indeholder faglige og let tilgængelige forklaringer på centrale økonomiske begreber, som ofte indgår i kommunens økonomistyring og politiske drøftelser.

Økonomiske begreber	Forklaring
Administrationsudgifter	Kommunernes udgifter til administration omfatter bl.a. udgifter til kommunens politiske virksomhed, den centrale administration herunder myndighedsopgaver, fælles IT og telefoni, drift af administrationsbygninger, Arbejdsmarkedsafdelingen, erhvervsudvikling, turisme og landdistriktsudvikling. Det vil også være her der konteres udgifter til tjenestemandspensioner, forsikring mod arbejdsskader m.v. Der kan budgetteres med generelle reserver til uforudsete udgifter. I det tilfælde vil regnskabet udmøntes på andre udgifter end administrationsudgifterne.
Afskrivning og straksafskrivning	<i>Afskrivning:</i> Det er en systematisk fordeling af aktivets anskaffelsespris over aktivets brugstid. Hvis der er en scrapværdi, skal denne fratrækkes anskaffelsesprisen. En scrapværdi er det, som aktivet er værd, når det ikke skal bruges mere. <i>Straksafskrivning:</i> Straksafskrivning er, når man udgiftsfører hele aktivets anskaffelsesudgift i anskaffelsesåret i stedet for at afskrive over aktivets levetid. <i>Tab:</i> Afskrivninger i debitorsystemet, som ikke kan inddrives via Gældsstyrelsen eller er forældet. Afskrivninger sker som udgangspunkt i driften.
Aktiver	I regnskabsmæssig sammenhæng er et aktiv noget, som en virksomhed kontrollerer og opnår fremtidige fordele ved. Et aktiv angiver dermed værdien af en beholdning eller et tilgodehavende. <i>Materielle anlægsaktiver</i> kan eksempelvis være en bil eller en fast ejendom med en værdi på min. 100.000 kr. <i>Immaterielle anlægsaktiver</i> er aktiver, som er anskaffet til eje eller brug, uden de er fysiske eller finansielle. Eksempler på disse kan være investeringer i systemudvikling og patenter/licenser til software. <i>Finansielle anlægsaktiver</i> kan være diverse former for værdipapirer og kapitalandele – generelt pengemæssige aktiver.

Økonomiske begreber	Forklaring
	Et <i>omsætningsaktiv</i> omfatter grunde og bygninger bestemt til videresalg samt varebeholdninger over 1.000.000 kr.
Anlæg	Udgifter til opførelse eller renovering af kommunale bygninger, anlæg af nye veje eller forbedringer af anden infrastruktur er eksempler på kommunale anlægsinvesteringer.
Anlægsbevilling	Anlægsbevilling er den samlede økonomiske ramme, som et anlægsprojekt skal holdes indenfor. Anlægsbevillinger kan være ét- eller flerårige og gives af kommunalbestyrelsen. Anlægget må ikke igangsættes, før der foreligger en bevilling hertil. I budgetåret afsættes et rådighedsbeløb til forventede anlægsarbejder i budgetperioden. Kommunalbestyrelsen skal i forbindelse med budgetvedtagelsen, eller inden et arbejde igangsættes, frigive beløb af det afsatte rådighedsbeløb.
Anlægsramme	I økonomaftalen mellem regeringen og KL aftales rammerne for de kommunale anlægsudgifter. I aftalen fastsættes et loft for kommunernes samlede bruttoanlægsudgifter. Den enkelte kommunes andel af bruttoanlægsrammen fordeles forud for budgetvedtagelsen ved, at kommunerne koordinerer deres anlægsudgifter, således den samlede bruttoanlægsramme overholdes.
Autoriserede kontoplan	Det kommunale budget er bygget op omkring Indenrigs- og Sundhedsministeriets autoriserede kontoplan (strukturkontoplanen), der indeholder nogle regler for, hvordan kontoplanen skal opbygges. Der henvises til Budget- og Regnskabssystem for kommuner for en nærmere beskrivelse: <i>Budget- og regnskabssystem for kommuner</i> www.budregn.im.dk
Balancen	Balancen er oversigten over kommunens aktiver og passiver. I regnskabet består balancen bl.a. af materielle og immaterielle aktiver samt finansielle aktiver og passiver. Balancen indeholder oplysninger om værdien af kommunens bygninger og grunde, tekniske anlæg, maskiner mv.
Balanceforskydninger	Balanceforskydninger består af årets stigning og/eller fald i kommunens tilgodehavender og kortfristet gæld.

Økonomiske begreber	Forklaring
Basisbudget	Det kommende års budget tager udgangspunkt i et basisbudget, som svarer til budgetoverslagsår 1 i det foregående års budget. Derefter vurderes behovet for eventuelle ændringer i det kommende budgetår.
Befolkningsprognose	Hvert år udarbejdes en befolkningsprognose baseret på historik og forventninger til kommunens fremtidige befolkningsudvikling. Prognosen behandler blandt andet fødselsoverskud, til- og fraflytning og ind- og udvandring med udgangspunkt i data fra Danmarks Statistik.
Bevilling	En bevilling er kommunalbestyrelsens godkendelse af, at der afholdes udgifter til en bestemt aktivitet. Bevillingen kan vedrøre drift, anlæg eller finansielle poster. En bevilling kan være positiv eller negativ.
Bevillingsniveau	Ved den årlige budgetvedtagelse fastsætter kommunalbestyrelsen bevillingsniveauet for det kommende budgetår. Bevillingsniveauet for driftsbevillinger er fastlagt på politikområdeniveau. Det betyder, at der kun skal søges om tillægsbevillinger, når der skal korrigeres i nettorammen for det enkelte politikområde. For de finansielle poster skal kommunalbestyrelsen tage stilling til renteindtægter og -udgifter under ét, afdrag på lån under ét, tilskud, udligning og skatter under ét.
Generelle reserver	Generelle reserver anvendes til imødegåelse af uventede overskridelser af de eksisterende bevillinger. Reserven kan samtidig ses som en buffer i forhold til at undgå sanktioner, hvis servicerammen ser ud til at blive overskredet.
Bloktilskud	Bloktilskud er den del af kommunens indtægter som ikke består af skatter og udligninger. Størrelsen af næste års bloktilskud fastlægges i økonomaftalen mellem Kommunernes Landsforening og regeringen.

Økonomiske begreber	Forklaring
Budget	Hvert år udarbejdes et budget, der definerer rammerne for næste års forvaltning af kommunens midler. Budgettet indeholder en oversigt over kommunens forventede indtægter og udgifter. Der budgetlægges for fire år, selve budgetåret og tre overslagsår. Budgettet er det væsentligste element i kommunens samlede økonomiske styring.
Budget- og Regnskabssystem for Kommuner	Budget- og Regnskabssystem for Kommuner (også kaldet "Den gule bibel") er Indenrigs- og Sundhedsministeriets regler for registrering af kommuners økonomi. Reglerne omfatter bl.a. regler for: • Årsbudget, flerårige budgetoverslag • Regnskab • Kontoplanopbygning • Kontering • Moms Der henvises til Budget- og Regnskabssystem for kommuner for en nærmere beskrivelse: www.budregn.im.dk
Budgetgaranti	Budgetgarantireguleringer er beløb, der tillægges eller fratrækkes statens generelle tilskud (bloktilskud) til kommunerne. Beløbets størrelse bestemmes af de reelle kommunale mer- eller mindreudgifter på konjunkturfælsomme udgiftsområder. På denne måde sikres det, at den kommunale økonomi under ét ikke påvirkes af udgifter, som er nært forbundne med konjunkturudviklingen. Eksempler på udgiftsområder, der indgår som grundlag for opgørelsen af budgetgarantien, er kontant- og uddannelseshjælp, arbejdsløshedsdagpenge, revalidering og førtidspension.
Budgetlov	Budgetloven sætter helt faste grænser for, hvor mange penge der må bruges samlet set i den offentlige sektor. For kommunerne er der udgiftsloft på budgettering af serviceudgifter og anlægsudgifter. Derudover er der sanktionsmulighed på de realiserede serviceudgifter (regnskab). Budgetloven definerer at der skal budgetteres med overskud på den ordinære driftsvirksomhed i både budgetåret og alle tre overslagsår.
Budgetomplacering (omplacering)	Budgetomplacering af beløb fra en konto til en anden indenfor udvalgets politikområder.

Økonomiske begreber	Forklaring
Budgetopfølgning	I Langeland Kommune foretages en samlet opfølgning på det forventede regnskabsresultat to gange årligt: pr. 31. marts og pr. 31. august.
Decentralisering	Decentralisering er et udtryk for, at ansvaret for drift og økonomi er lagt ud til kommunens forvaltninger, skoler og institutioner m.v.
Deponerede midler	Kommunerne er underlagt særlige regler bl.a. inden for leje af anlægsaktiver. Kommunen er forpligtet til at deponere et beløb svarende til det lejedes værdi/anlægsudgiften ved det lejede. Beløbet refunderes, når lejen ophører.
DUT	DUT står for "Det Udvidede Totalbalanceprincip". Det indebærer, at når ny lovgivning eller lovændringer har betydning for kommunernes udgifter, så kompenseres/modregnes kommunerne. Eksempelvis vil en lovændring, der pålægger kommunerne at udføre nye opgaver, medføre, at kommunerne under ét får en økonomisk kompensation svarende til det skønnede udgiftsbehov i kommunerne. Kompensationens størrelse forhandles mellem det pågældende ministerium og Kommunernes Landsforening (KL). Efterfølgende indgår reguleringen i fastsættelsen af bloktilskuddet, og det fordeles som udgangspunkt til kommunerne efter indbyggertal.
Driftsbevilling	Driftsbevillinger afgives pr. politikområde og udvalgene kan inden for bevillingen omplacere budgetbeløb fra et område til et andet område, når blot det samlede forbrug ikke overskrider den meddelte bevilling. Ændringer af takster kræver dog kommunalbestyrelsens godkendelse.
Faste priser	Begrebet <i>faste priser</i> anvendes typisk i forbindelse med budgetlægningen. Ved at anvende faste priser opgøres en værdi i forhold til prisniveauet i et bestemt år. Dermed indeholder faste priser ikke pris-

Økonomiske begreber	Forklaring
	og lønstigninger. Det fjerner inflationen, og gør det muligt at sammenligne udgifter over tid.
Finansiel strategi	Den finansielle strategi beskriver de muligheder og afgrænsninger Langeland Kommunes økonomistab agerer inden for i forbindelse med håndteringen af kommunens finansielle portefølje.
Finansiering	Kommunens finansiering består af indtægter fra indkomst- og selskabsskat, grundskyld samt tilskud og udligning fra staten.
Forventet afvigelse	I budgetopfølgningerne indgår begrebet forventet afvigelse som viser et skøn over, hvor meget økonomien kommer til at afvige fra budgettet, når året er slut. Dette er baseret på nyeste viden, ansøgninger om tillægsbevillinger, forventede budgetoverførsler, prisudvikling mm. Forventet afvigelse svarer til forskellen mellem korrigeret budget og forventet regnskab.
Forventet regnskab	Forventet regnskab viser forventningen til årets resultat baseret på den løbende budgetopfølgning.
Grundskyld	Grundskylden er en skat der beregnes som en andel af ejendommens grundværdi, som den fremgår af den offentlige ejendomsvurdering. Skatten tilfalder den kommune, hvor grunden eller ejendommen ligger. Grundskyldspromillen fastsættes af kommunalbestyrelsen, men kan være låst af nationale politiske forlig. Grundskyld opkræves af SKAT.
Kassebeholdning	Kassebeholdningen er alle kommunens likvide aktiver, såsom indeståender i banker og kontanter.
Korrigeret budget	Korrigeret budget er det oprindelige budget inklusiv bevillingsændringer. Det korrigerede budget indeholder dermed alle vedtagne budgetændringer.
Leasing	Leasing er en finansieringsform, som kan anvendes i stedet for at købe (og betale) med det samme – med andre ord en form for leje. Der findes to former for leasing: • <i>Finansiel leasing</i>: Sidestilles med lånefinansieret anskaffelse af aktivet. Der er dog den forskel, at ejendomsretten til aktivet forbliver hos leasinggiver. Kommunen forpligter sig til at købe aktivet efter leasingaftalens ophør.

Økonomiske begreber	Forklaring
	<i>Operational leasing:</i> Kommunen forpligter sig ikke til at købe det leasede aktiv efter leasingaftalens ophør. Leasingaftalen vil derfor stort set svare til at leje et aktiv.
Likviditet	Likviditet er et udtryk for størrelsen af en kommunes kassebeholdning. Udsvingene i en kommunes kassebeholdning kan være ganske markante fra dag til dag. Eksempelvis har kommunerne på nogle dage indtægter fra skatteafregninger og tilskud fra staten, mens de andre dage har udgifter til lønudbetalinger, indkomstoverførsler m.v.
Likviditet efter kassekreditreglen	En kommunes likvide beholdning skal være positiv, set som et gennemsnit over de seneste tolv måneder. Der må gerne være enkelte dage med en negativ beholdning, så længe den gennemsnitlige beholdning set over hele perioden er positiv. Kommunerne skal indberette et gennemsnitligt likviditetstal til Økonomi- og Indenrigsministeriet opgjort efter den såkaldte kassekreditregel. Denne regel siger, at gennemsnitslikviditeten – opgjort som et gennemsnit af kommunens kassebeholdning over de seneste 365 dage og skal være over minimumsgrænsen på 1.000 kr. pr. indbygger. Den gennemsnitlige likviditet giver et billede af, i hvilken retning en kommunes likviditet udvikler sig. Det er dog et gennemsnit over en lang periode, således er kan gå lang tid, før store ændringer i en kommunes likviditet kan aflæses af tallet.
Lov- og Cirkulæreprogram	Lov- og Cirkulæreprogrammet er en del af økonomiaftalen mellem KL og regeringen. Lov- og Cirkulæreprogrammet har til formål at kompensere kommunerne for ny lovgivning og reguleringer, der ændrer på kommunernes opgavevaretagelse.
Løbende priser	Løbende priser viser prisniveauet, som er gældende i det aktuelle år. Det vil sige, at løbende priser er inklusive pris- og lønstigninger og dermed indeholder inflationen i økonomien.
Lånoptagelse	Kommunernes låneadgang er begrænset til enkelte specifikke anlægsudgifter inden for bestemte sektorområder. Kommunerne kan således ikke låne til driftsudgifter. I tillæg til den almindelige låneadgang afsættes der ofte lånepuljer i forbindelse med de økonomiske forhandlinger mellem regeringen og

Økonomiske begreber	Forklaring
	Kommunernes Landsforening. Typisk er disse lånepuljer målrettet anlægsinvesteringer på bestemte områder. Lånepuljer indeholder ikke i sig selv penge til kommunerne – de giver udelukkende kommunerne mulighed for at optage lån til bestemte formål, som de ellers ikke ville kunne låne til. Der er ikke tale om, at kommunerne låner penge af staten, ligesom staten heller ikke stiller en garanti for kommunernes lån.
Lånedispensation	Dispensation til at optage lån uden for lånerammen. Dispensationer tildeles normalt inden for en eller flere formålsopdelte lånepuljer, der for det enkelte år afsættes i forbindelse med økonomiaftalerne med de kommunale organisationer.
Mellemkommunal afregning	Mellemkommunal afregning er den betaling, der sker, når kommunerne handler med hinanden i form af køb og salg af ydelser, eksempelvis specialundervisning eller en anbringelsesplads.
Midtvejsregulering	Midtvejsregulering er betegnelsen for tilpasning af kommunernes bloktilskud (som er en del af kommunernes indtægtsgrundlag), når der kommer nye skøn fra staten for kommunernes udgifter. En regulering kan enten være negativ eller positiv. En negativ regulering betyder færre udgifter for kommunen end først antaget, hvor en positiv regulering omvendt betyder flere udgifter for kommunen end først antaget. Eksempler kan være midtvejsregulering på baggrund af ændrede skøn for overførselsudgifterne eller midtvejsregulering på baggrund af ændrede pris- og lønsskøn. Udmelding af midtvejsreguleringen kommer i forbindelse med indgåelse af økonomiaftalen imellem regeringen og KL for det kommende budgetår. Alle beløb, der indgår i midtvejsreguleringen, afregnes samlet i perioden fra oktober til december i det pågældende budgetår med 1/3 pr. måned.
Moms	Moms betyder ”meromsætningsafgift”. Der sondres i det Kommunale Budget- og Regnskabssystem mellem to former for moms: • <i>Registreret moms</i>: Det vil sige moms, der afregnes med SKAT i forbindelse med momsregistreret virksomhed i kommunen. • <i>Købsmoms</i>: Det vil sige moms, der indgår i momsrefusionsordningen.
Oprindeligt budget	Inden den 15. oktober skal kommunalbestyrelsen hvert år vedtage det kommende års budget. Det vedtagne budget vil herefter kendes som oprindeligt budget.

Økonomiske begreber	Forklaring
Overførselsadgang	I tilfælde af mindre- eller merforbrug er der for nogle områder mulighed for overførsel af budgetter til næste regnskabsår. Disse er defineret af kommunens Principper for økonomistyring.
Overførselsudgifter	Overførselsudgifter, som er en del af kommunens driftsudgifter, er givet på baggrund af lovgivning og kan være midlertidige eller permanente. Udgifterne er hovedsageligt overførselsindkomster og andre kontante ydelser til borgerne.
Overslagsår	De tre år efter budgetåret. Hvis 2026 er budgetåret, er overslagsårene 2027-2029.
Passiver	Summen af forpligtelser og egenkapital i det kommunale regnskab.
Periodisering	Når der flyttes midler fra et år til et andet år, er det en periodisering.
Politikområder	Politikområder er en underopdeling af udvalgets budget.
Pris- og lønudvikling (P/L)	I økonomiforhandlingerne mellem KL og regeringen indgår forventningen til pris- og lønudviklingen. Ved budgettets udarbejdelse anvendes pris- og lønudviklingen til at fremskrive kommunens samlede udgifter for at tage højde for pris- og lønstigninger.
Prisniveau	Varepriser og lønninger udvikler sig over årene, derfor kan der ved sammenligning mellem årene være behov for at holde udviklingen i lønninger og varepriser konstant for at vurdere, om et budget er blevet højere eller lavere over tid. Dette kaldes prisniveau. Se også "Løbende priser/ faste priser".
Rammestyring	Rammestyring er en styringsmodel, hvor udvalgene får en økonomisk ramme, indenfor hvilken udvalget skal løse sine opgaver. Rammestyring giver friere hænder til udvalgene end eksempelvis detailstyring, hvor økonomien er tæt forbundet til den enkelte aktivitet. Udvalgene kan således selv prioritere og omprioritere ressourcerne indenfor eget politikområde, uden at det skal godkendes af Kommunalbestyrelsen først. Kun hvis der skal flyttes penge mellem udvalg og politikområder, skal det godkendes af Kommunalbestyrelsen.
Refusion	Staten refunderer en andel af kommunens udgifter primært på overførselsområdet, idet de fleste udgifter er lovbundne, og kommunen derfor har en meget begrænset indflydelse på udgifter og serviceniveau.

Økonomiske begreber	Forklaring
Regnskab og årsberetning	Kommunen skal årligt aflægge et årsregnskab, der overholder den gældende lovgivning i forhold til form og indhold. Regnskabet består blandt andet af en regnskabsopgørelse, finansieringsoversigt, balance, anlægsregnskab og anvendt regnskabspraksis. I regnskabet er det muligt at se årets udgifter og indtægter i forhold til budgettet. Et eksternt revisionsfirma reviderer regnskabet med mulighed for at anføre bemærkninger. Regnskabet er en opgørelse af udgifter og indtægter i løbet af et regnskabsår fra 1. januar til 31. december. Årsberetningen indeholder generelle oversigter og hovedtal i forhold til kommunens regnskab samt noter, der i tekst forklarer udviklingen på områderne.
Revision	Revision er arbejdet, som en revisor udfører, når årsregnskabet skal gennemgås. Revision af kommunens regnskaber er lovpligtigt. Der foretages i forbindelse hermed også sagsrevision, hvor et antal personsager med udbetalinger gennemgås for at sikre, at sagsbehandling og dokumentation er korrekt.
Råderum	Det er et disponibelt beløb, der kan bruges til politiske forhandlinger og prioriteringer, samt til at imødegå økonomiske udfordringer.
Sanktion	Staten kan udløse økonomiske sanktioner overfor kommunerne, hvis kommunerne for eksempel overskrider den fastsatte økonomiske ramme for serviceudgifter eller sætter kommuneskatten op uden forudgående tilladelse.

Økonomiske begreber	Forklaring
Selvbudgettering	Kommunen selvbudgetterer, hvis finansieringen i budgettet baseres på kommunens eget skøn over udskrivningsgrundlaget, folketal m.v., og hvis foreløbige tilskuds- og udligningsbeløb er beregnet på disse skøn for udskrivningsgrundlag og folketal. Ved statsgaranti er finansieringen baseres på et statsgaranteret udskrivningsgrundlag, og dertil knyttede statsgaranterede tilskuds- og udligningsbeløb udmeldt af Indenrigs- og Sundhedsministeriet. Den enkelte kommune kan frit vælge mellem selvbudgettering og statsgaranti. Det statsgaranterede udskrivningsgrundlag giver budgetsikkerhed både vedrørende skatteindtægterne og vedrørende udligningen. Ved selvbudgettering sker efterregulering tre år efter budgetåret af udskrivningsgrundlag og tilskuds- og udligningsbeløb ved afvigelse fra det budgetterede beløb, dette er ikke tilfældet ved statsgaranti.
Serviceramme	Under KL og regeringens forhandlinger af økonomiaftalen sættes rammerne for kommunernes serviceudgifter. Herunder et loft for hvor meget kommunerne samlet set må bruge på serviceudgifter.
Serviceudgifter	Serviceudgifter dækker primært over kommunens driftsudgifter til at drive daginstitutioner, skoler, tilbud til udsatte børn, voksenhandicap, ældre og en del af sundhedsområdet. Foruden udgifter til veje, kollektiv trafik, miljøindsats og administration.
Supplementsperiode	Dette er den periode, hvor det er tilladt at bogføre indtægter og udgifter i det foregående regnskabsår. Den præcise periode bliver angivet i tidsplanen for regnskabsafslutningen for det konkrete regnskabsår.
Tekniske korrektioner	Tekniske korrektioner anvendes i budgetlægningsfasen. Ved tekniske korrektioner forstås budgetændringer som følge af ny lovgivning, kommunalbestyrelsens beslutninger, fejlbudgetteringer, demografiudvikling, flytninger mellem udvalg og lignende.
Tillægsbevilling	Tillægsbevillingen er en justering af det oprindelige budget og indgår i det korrigerede budget. En tillægsbevilling kan for eksempel gives i tilfælde af et forventet mer- eller mindre forbrug. Budgetoverførsler fra sidste regnskabsår er ligeledes en tillægsbevilling. En tillægsbevilling skal godkendes af Kommunalbestyrelsen.

Økonomiske begreber	Forklaring
Tilskud og udligning	På grund af de store forskelle mellem kommunerne, både i finansieringsmuligheder og i udgiftsbehov, eksisterer der et udligningssystem mellem kommunerne. Systemet har til formål at skabe nogenlunde ens vilkår for kommunerne, så det i højere grad er lokale prioriteringer, der er årsagen til forskelle i kommunernes serviceniveau. Det generelle udligningssystem omfatter en række udligningsordninger, hvor tilskud og bidrag balancerer. Der er dermed tale om en mellemkommunal ordning, hvor nogle kommuner bidrager og andre modtager. Udover den mellemkommunale udligning, modtager kommuner indtægter i form af tilskud fra staten (bloktilskud), der fordeles efter folketal.
Udskrivningsgrundlag	Summen af indbyggernes skattepligtige indkomster minus deres personfradrag. Udskrivningsgrundlaget kan budgetlægges som selvbudgettering eller som statsgaranti.
Økonomiaftalen	Hvert år, som regel i juni måned, indgår KL og regeringen en aftale om kommunernes samlede økonomi for det efterfølgende år. Økonomiaftalen indeholder rammerne for kommunernes service- og anlægsudgifter, foruden vilkårene for låne- og tilskudspuljer. I aftalen fastlægges bloktilskuddet fra staten som finansiering til kommunerne.
Økonomisk ledelsestilsyn	Det økonomiske ledelsestilsyn er et væsentligt element i den løbende økonomiopfølgning, og alle budgetansvarlige ledere skal ti gange årligt udføre økonomisk ledelsestilsyn. Formålet er at sikre ledelsesmæssig opmærksomhed på et områdes forbrug i forhold til budgettet samt at sikre mod væsentlige fejl, mod svig og mod mistænkeliggørelse af medarbejdere.